Samfunnsfag 6, Cappelen Damm

6. Klasse · https://skeivteori.no/docs/samfunnsfag-6-cappelen-damm/

SAMFUNNSFAG 6

fra CAPPELEN DAMM

Frøya Elisabeth Astrup • Emilie Forbes Holmen
Anne Marte Johnsen • Ingunn Langberg

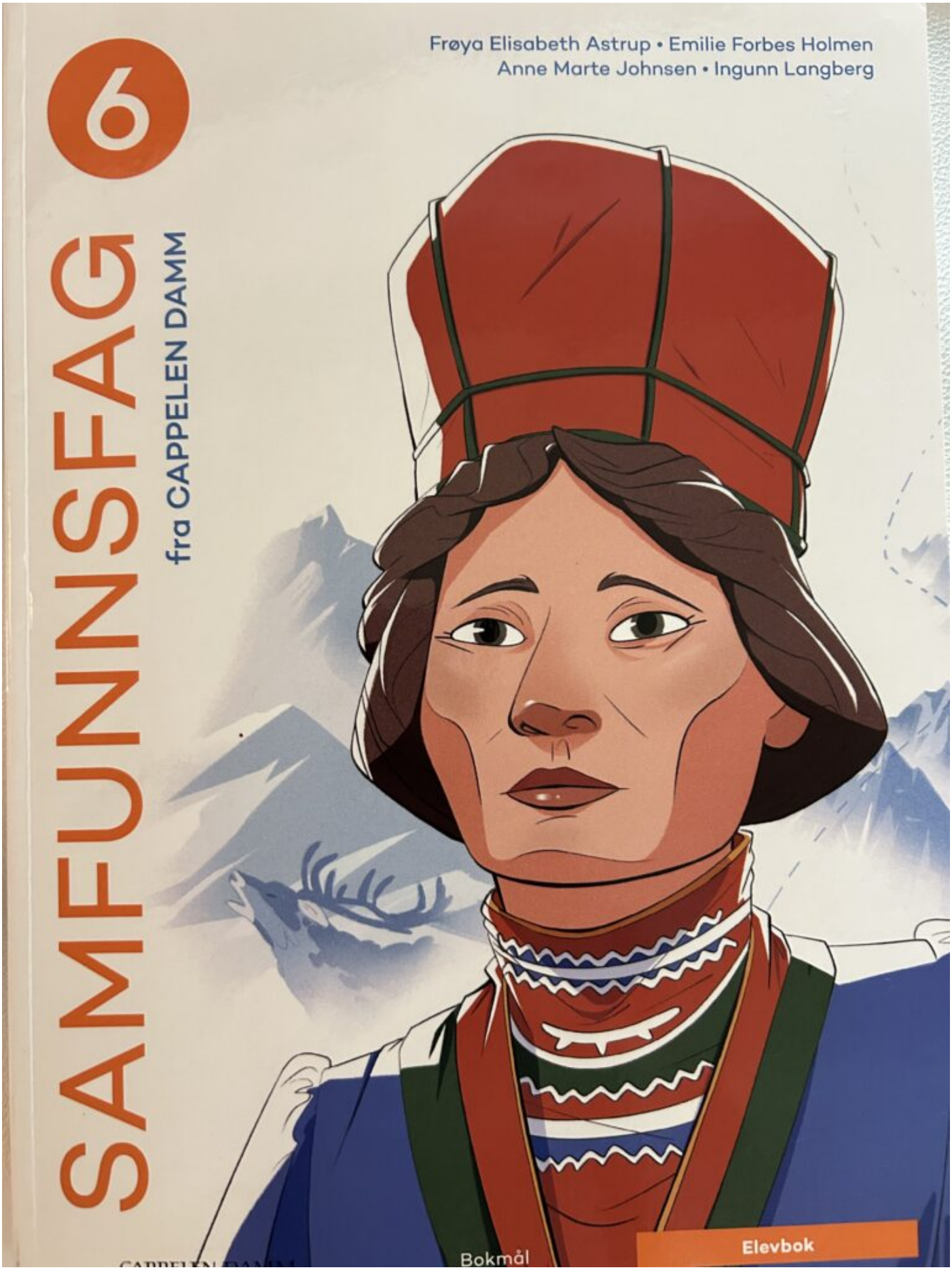

Bokmål

Elevbok

Oppsummering

Kapittel 5 i Samfunnsfag 6 fra Cappelen Damm tematiserer utenforskap og mangfold, og bruker historien om Ole-Henrik – som både er same og skeiv – til å illustrere hvordan man kan oppleve dobbelt utenforskap. Læreboken løfter fram kjønnsidentitet og seksuell orientering som like naturlige og medfødte sider ved identiteten som etnisk bakgrunn. Når seksuell orientering og kjønnsidentitet likestilles med etnisk bakgrunn, uten nyanser eller faglig motvekt, fremmes en ensidig norm som ikke åpner for reell mangfold i tenkning.

Barn får her inntrykk av at følelser og opplevelser av kjønn og legning er stabile, medfødte og må bekreftes, uten rom for kritiske spørsmål eller biologisk forankring. Det kommuniseres at man *er* skeiv på samme måte som man *er* same – som noe man ikke kan stille spørsmål ved. Dette gjør kjønnsidentitet til et slags nytt medfødt kjennetegn, til tross for at forskning viser at identitetsopplevelser kan være både midlertidige og påvirket av miljø og kultur.

Deretter åpner læreboka for at Ole-Henrik har valgt å legge “same” på hylla en stund, og identifiserer seg ikke lenger som det, samtidig som han senere i samme artikkel hevder å være stolt same. Det er forvirrende.

Kapittelet retter også et kritisk søkelys mot det å dele inn klær i "gutteklær" og "jenteklær", og åpner for et mer flytende syn på kjønn. Det kan virke inkluderende, men i praksis bidrar det til å viske ut det biologiske skillet mellom gutt og jente. Dette skaper forvirring hos barn og svekker en trygg forankring i kropp og kjønn.

Læreboken fremmer en ideologisk forståelse av kjønn og identitet, der den biologiske virkeligheten tones ned til fordel for subjektive følelser og sosial anerkjennelse. Det mangler kritisk refleksjon rundt konsekvensene av dette, både for barnets selvforståelse og for muligheten til å bygge en stabil identitet. Underlagt slik tenkning er begrepet “interseksjonalitet”, som er forankret i regjeringens handlingsplaner, som vi har laget en infovideo om her.

Kapittel 5: Alle sammen sammen

Kompetansemål:

- Forstå at mennesker kan tilhøre flere identiteter samtidig (f.eks. både same og skeiv)
- Reflektere over hvordan det føles å være utenfor fellesskapet
- Snakke om hvorfor noen ikke alltid blir akseptert som den de er
- Finne ut hvordan vi kan gjøre samfunnet mer inkluderende
- Øve på å vise respekt og forståelse for mennesker som er forskjellige fra oss
- Vurdere hva som er rettferdig og urettferdig i møte med ulike minoriteter
- Bli bevisst på egne holdninger og hvordan vi påvirker andre

Flere minoriteter – samtidig

Ole-Henrik er same, skeiv, skuespiller og sametingspolitiker. Da han var 15 år, fortalte han at han er skeiv. Samtidig tok han en pause fra det å være same. Det ble på en måte slitsomt å være en minoritet i minoriteten, sier Ole-Henrik.

Hvorfor tok du en pause fra det å være samisk?
Da jeg var barn, hadde mange fordommer mot både samer og skeive. Jeg var redd for at det ikke var plass til meg i det samiske samfunnet da jeg fortalte at jeg er skeiv. Der jeg bodde, var det omtrent ingen homofile samer heller. De hadde for lengst flytta til større steder.

Jeg droppa alle samiske arrangementer.
Snakka ikke samisk. Hørte ikke på samisk musikk.
Skulka samisktimer.

Etterpå ser jeg at det var dumt. Jeg har aldri blitt behandla dårligere i det samiske samfunnet fordi jeg er skeiv.

Ole-Henrik Lifjell er skeiv, same og mye mer.

Hvordan er det å høre til i flere minoriteter samtidig?
Når jeg er steder med få eller ingen samer, blir jeg ofte «han samen».
Når jeg er steder med få eller ingen skeive, blir jeg «han skeive».
Men begge deler er jo bare *noe* av min identitet.

Å tilhøre flere minoriteter er en styrke. Jeg ser ting fra flere sider.
Jeg er stolt over å være både same og skeiv!

Hva kan samfunnet gjøre for at minoriteter føler seg akseptert og verdsatt?
Mange har fortsatt fordommer, både mot samer og skeive. Folk må rett og slett lære mer! Vær nysgjerrig. Vis forståelse og respekt.

Skriv

Hvorfor syntes Ole-Henrik det var vanskelig å være samisk og skeiv samtidig?

Hva kan du gjøre for at mennesker fra ulike minoriteter kan føle seg akseptert og verdsatt?

Denne teksten løfter fram utenforskap ved å vise hvordan det kan være vanskelig å være både same og skeiv. Budskapet er at alle identiteter må møtes med forståelse og anerkjennelse. Samtidig presenteres seksuell orientering som like medfødt og uforanderlig som etnisitet – uten rom for kritiske spørsmål eller alternative syn.

Ved å likestille legning med bakgrunn, formidles en ideologi der følelser definerer sannhet, og der støtte betyr fullt samtykke. Det gir lite plass til verdisyn som bygger på ekteskap mellom mann og kvinne, biologisk kjønn og moralsk ansvar. Elevene lærer at annerledeshet må aksepteres – men ikke at det finnes grenser, hensikt eller sannhet om hvem vi er.

Underlagt slik tenkning er begrepet “interseksjonalitet”, som er forankret i regjeringens handlingsplaner, som vi har laget en infovideo om her.

Hvordan blir vi påvirket?

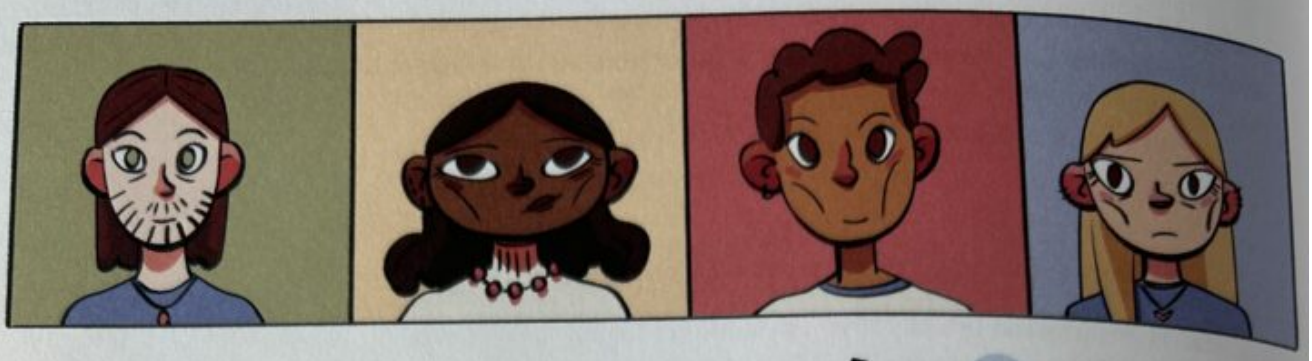

Hvem skal ut?
Finnes det flere løsninger?

Klipp og lim

Klipp ut ordene nederst på siden. Lim inn ordene på rett sted i teksten under.

Vi mennesker blir påvirket av _____ vi lever i. Vi blir påvirket av hvordan _____ vår snakker om andre, av det vi ser eller leser på tv og _____, og av personer vi møter.

Hvis du gang på gang ser filmer med hvite superhelter eller reklamer der modellene har blå øyne, er det med på å _____ hvem og hva du synes er kulest og finest. Hvis stemmene i animasjonsfilmer alltid har den samme dialekten, er det også med på å påvirke deg. Hvis du gjentatte ganger leser eller ser negative _____ fra et bestemt land, er det med på å påvirke hva du tenker om _____ som er fra det landet.

Alt vi ser, hører, _____ og opplever, påvirker hvordan vi ser på oss _____ og på andre. Ofte merker vi det ikke selv engang.

Skriv

Hvordan kan vi bli påvirket av butikker som deler klærne i «gutte- og jenteklær»?

Hvordan kan butikker dele inn klærne på en annen måte?

Denne oppgaven handler om hvordan barn påvirkes av omgivelsene, og stiller spørsmål ved hvorfor klær deles inn i «gutte- og jenteklær». Temaet er relevant, men fremstillingen er ensidig.

Oppgaven antyder at kjønnsroller bare er et resultat av påvirkning – uten å nevne biologiske forskjeller eller at noen barn trives med tydelige kjønnsrammer. Det gir inntrykk av at alle forskjeller mellom gutter og jenter er kunstige og bør brytes ned. Det er ikke riktig, det er ideologisk formidling av en form for klasseskille.

Ved å kun fokusere på påvirkning og normkritikk, bidrar læreboken til å svekke barnas trygghet i egen kjønnsidentitet. Det mangler balanse og rom for alternative perspektiver.